

blot på rejse men faktisk på en selvvalgt flugt. Tidligere sendte Angelopoulos en gruppe skuespillere ud på rejse (*Skuespillernes rejse*) i tid, rum og bevidsthed. Børnene i *Landskab i disen* møder selv samme skuespillertrup – den rejser med det samme teaterstykke og omfatter ligeledes den tilbagevendende figur, Orestes. Han har mere rod i Angelopoulos' private mytologi end i den græske. Orestes repræsenterer for de to børn dels kærligheden dels 'far-ligheden'. Kærligheden er ikke så svær at få øje på: Han drager omsorg for deres sult, træthed og generelle, forkomne tilstand. Han ved, at de er på vej – ja, på flugt – og han respekterer deres viljer. Farligheden opstår i og med, at han sin indsigt til trods lader børnene jage efter en håbløs drøm, der efter al sandsynlighed vil føre dem i døden. Drømmen, der har drevet en 12-13 årig pige og hendes noget mindre lillebror på flugt, handler om en unavngivet far et unavngivet sted i Tyskland. Deres mor har fortalt dem, at de har en far, der lever et sted i Tyskland. Deres morbror siger imidlertid, at det er det rene opspind, der blot skal dulme sorgen over den totale mangel. Primært på grund af den lille drengs tilbagevendende natlige drømme om faderen springer børnene en dag på et tog,

der ifølge stationens højtalerstemme går til: 'Udlandet og Tyskland'.

Angelopolous' florumvundne terminologi lægger op til noget, der godt kunne være en skabelsesberetning – men ligeså godt kunne være en destruktionsberetning. I begyndelsen af filmen ligger de to børn renvaskede, lyserøde og uskyldige i deres senge; pigen fortæller drengen en historie, der netop handler om skabelse – om hvordan der ud af kaos opstod orden. Siden drager børnene på rejse gennem Grækenland – de lærer om det gode og det onde og bliver sluttelig meget vise. Som en slags Adam og Eva vender de tilbage til Edens Have, hvor livets træ står og venter på dem. Kundskaben har de erhvervet sig ved egen hjælp og uden at miste troen.

Nu plejer det tyske jo ikke ligefrem at have paradisiske konnotationer i Angelopoulos-universet, og det modsatte kan udmærket gælde. Børnene oplever først og fremmest kropslig fornedrelse og opløsning – pigen bliver voldtaget af en lastbilchauffør og som følge deraf syg. Deres tøj er konstant vådt og stadig mere snavset. Det Grækenland, de møder, er tilsvarende i opløsning: En døende hest trækkes formålsløst gennem sne-dækkede gader; et fragment af den antikke arv trækkes op af havnen i form af

en itugået hånd fra en kæmpestatue; jordbunker flyttes tilsyneladende uden grund rundt i lastbiler. Skuespillernes trup, der ellers havde eksisteret i umindelige tider opløses: Orestes svigter og kostumerne bliver solgt. Samme Orestes giver børnene en ramme fra en gammel filmstrimmel, men der er ikke noget billede at se. Børnene kommer til grænsen, de finder en båd og bevæger sig ud på en flod (Styx?), der lyder skud, og alt bliver sort. Drengen træder ud af en skarpt oplyst sky og siger til pigen, at nu er de i Tyskland (Hades?).

Mon ikke Angelopoulos trods sin kryptiske form er den af de tre flygtningefilm-magere, der mest tydeligt får sagt: Hvis vi ikke kan byde vore børn et værdigt samfund – hvis vi driver dem på flugt – da har vi intet håb, hverken for os selv eller dem!

300 mil til himlen. Polen/Danmark/Frankrig 1989. I & M: Maciej Dejczer. F: Krzysztof Ptak. K: Jaroslaw Wolejko. Mu: Michael Lorenc. Medv.: Wojciech Klatka, Rafal Zimowski, Kama Kowalewska.

En verden til forskel. Danmark 1989. I & M: Leif Magnusson. F: Steen Veilborg. K: Janus Billeskov Jansen. Mu: Torbjørn Tuvom. Medv.: Adam Kozlowski, Boguslaw Linda, Kirsten Lehfeldt.

Landskab i disen (Topio stin omihli) Grækenland/Italien/Frankrig 1988. I: Theo Angelopoulos. M: Angelopoulos, Tonino Guerra & Thanassis Valtinos. F: Giorgos Arvanitis. K: Yannis Tsitsopoulos. Medv.: Tania Paleologou, Michalis Zeke, Stratos Giorgiogiou og truppen fra *Skuespillernes rejse*.

Biffens magiske familieterapi

Film for ungerne og deres forældre: *Tarzan Mama-Mia*, *Miraklet i Valby*, *Fister og Buller på eventyr*, *Snedronningen* og *Landet for længe siden*.

'Har du talt med dit barn idag?' – sådan står der på nogle fine labels, der ses påklisteret nogle bilers bagruder. I bilerne sidder stressede forældre, som droner osende gennem byen og forpuster selv samme luft, som de kære små skal indånde. Hvis jeg var labelfabrikant, ville jeg spørge: Hvornår har du sidst siddet i 90 minutter og holdt kæft sammen med dit barn – i mørke – hånd i hånd?

Hvis man som forældre føler sig kaldet til at benytte biffens magiske familieterapi – eller måske bare godt kan lide at se film sammen med sine børn, er der i dette efterår mange gode tilbud at hente. Både mindre og større børn og forældre og bedsteforældre kan ved det rigtige valg af film finde underholdning og holdning, der rækker langt ud over den fysiske oplevelse, der gives i salens mørke. Poser med 'labre larver' og hænder, der mødes og knuger hinanden, er blot begyndelsen af et fællesskab. Børne/familiefilm kan desuden være en kærkommen afveksling for nogle voksne – ofte

af Maren Pust

hører man, at folk bruger børnene som undskyldning for at se en eller anden film, de ikke synes, man kan være 'bekendt' at se alene. Man skal imidlertid være lidt varsom i sit valg af film, det er ikke nødvendigvis børnevenlige film, der får prædikatet at være det.

Tarzan Mama-Mia, instrueret af Erik Clausen, er en sjov og positiv historie om en pige, der vinder en hest. Pigen bor på Vesterbro i København; hendes far er håndværker og hendes mor er død – så miljøet kan ikke just siges at være glamourøst eller problemfrit; og beretningen er da heller ikke fuldstændig støvsuget for druk, bumser og menneskelig sump. Men, som vi før har set det hos Erik Clausen, fokuseres der på det positive i individet – det enkelte menneskes værdi i *fællesskabet* med andre er nøglemetaet. Man kan da sagtens have en hest hjemme i lejligheden, hvis man ellers får lidt hjælp af de venner,

der potentielt findes overalt – lyder budskabet.

Man skal have meget tykke briller for ikke at kunne se, at Clausen har været underforsynet med billeder og derfor har måttet klippe sig til nogle løsninger af vaklende kvalitet. Det gør heldigvis ikke budskabet ringere, og den totale filmoplevelse forbliver god. I en tid, hvor den direkte kommunikation stadig oftere er ensbetydende med voldelige sammenstød, er det rart at se den mediefremmede kommunikation slå et slag for den fredelige sameksistens. Voldens fravær medfører bestemt ikke spændingens fravær. Omend lidt gumptungt er spændingselementer placeret flere steder i *Tarzan Mama-Mia*.

Den elegante spændingsopbygning ses til gengæld i Åke Sandgren og Stig Larssons *Miraklet i Valby* – og igen er volden dejligt fraværende. En campingvogn omdannes på mystisk vis til en tidsmaskine, og tre unge i konfirmationsalderen samt en noget yngre char-

metrolld drager tilbage til riddertiden. Spænding, mystik og især humor er tilsat i perfekt mål. Og på musiksidens har man modigt droppet Kim Larsen til fordel for det mere internationalt klingende band Roxette i deres nummer Dangerous. Iørefaldende rockmusik på ghetto-blasteren og drøn på cyklerne ud ad landevejen – det er bare fedt! – selv fossile voksne vil forstå det, når de ser indledningssekvensen af filmen. Mediets suveræniteten i forhold til tid og rum gøres – i tidens ånd – til en pointe. I betragtning af post-moderne filosofers prædikener om historiens død spiller kalkmalerierne i Gl. Valby kirke en interessant rolle, for ikke blot er de betydningsbærende i forhold til forståelsen af historien (både den 'store' og den 'lille'), de er i deres udformning direkte afhængige af de nutidige hovedpersoners handlinger. Der er rimeligt langt mellem fejlene i *Miraklet i Valby* – kun en enkelt gang ser man en mikrofon på en boomstang tværs over et billede! Og det kan man leve med, når lydsiden ellers er god, og det er den...

God lydside kan man mildest talt ikke beskyldte den japanske film *Fister og Buller på eventyr* for. Den japanske zoolog og forfatter Masanori Hata har skabt denne dyrefilm – et eventyr om dyr med dyr i hovedrollerne. Den elendige lydside skal delvis tilskrives den danske versionering af filmen. En kommentar indtalt af Søren Kragh-Jacobsen og udarbejdet af Ulrich Breuning ledsager publikum gennem forløbet. Lad det være sagt med det samme: den danske kommentar er under al kritik! Den savner varme, humor og pædagogisk indsigt – og af samme grund vil det ikke være tilrådeligt at bringe alt for små børn med til denne film.

Der forekommer i katten Fisters og hunden Bullers eventyrlige rejse ned ad en flod meget dramatiske situationer, hvor bl.a. bjørne og slanger truer vore to dyre-venner og identifikationsobjekter. Man kunne godt have taget brodden af uhyggen ved dels at gøre kommentaren mere vedkommende og mere nu-skal-I-bare-høre hyggelig – dels kunne man rent teknisk have sørget for en bedre mixning af lyd. Dog trods den jammerlige lydside er filmen et godt udgangspunkt for samtaler om dyrenes verden. Især er katten ikke blot smadder sjov men også nysgerrig, uartig, klog og kærlig – med andre ord ikke ulig vore egne unger.

Bortset fra den danske *Valhalla* ses det kun sjældent, at en tegnet spillefilm kommer helt op i Disney-lagene – og desværre er dette heller ikke tilfældet for hverken den russiske udgave af *Sne-*

dronningen eller den amerikanske *Landet for længe siden*.

Førstnævnte af tegnefilminstruktøren Atamov har tidligere været udsendt i Danmark i en tekstet version; nu ses den i dansk versionering, hvilket fungerer glimrende. Filmen er smuk og gripende, men mangler det glimt i øjet, som en tilsvarende Disneyproduktion altid ville have. En mild antydning af humoristisk distance ville have gjort filmen mere oplagt som familieudflugtsmål; og en god syng-med sang i stil med fx den fra *Valhalla* så populære ville have gjort filmen mere mindeværdig for børnene.

I *Landet for længe siden* gentager den amerikanske tegnefilmkunstner Don Bluth sig selv i forhold til sin tidligere *Rejsen til Amerika*. I sidstnævnte følger vi nogle små mus i deres søgen efter lykken i det forjættede Amerika; og i Bluths seneste film møder man nogle nuttede fortidsøgler og deres søgen efter 'den lykkelige dal' (= Amerika). Hovedpersonen/øglen – en dinosaur – der fra starten er faderløs, bliver moderløs i løbet af filmen; men sammen med andre øgletyper når den til sidst målet. Filmen savner gennemarbejdede detaljer og virker i det hele taget sjusket og uoriginal. Igen mangler der gode melodier og sange – måske af pædagogiske grunde har man undladt at lade øglerne synge; ligesom man tydeligvis af pædagogiske grunde har været meget nøjeregnende med at få de enkelte øgletyper korrekt gengivet. Flyveøglen siger ganske vist ligesom Søren Spætte, men noget skal børnene jo trods alt have med hjem.

Landet for længe siden lever højt på den flotte amerikanske dinosaur-festilling, der sidste år blev vist i Tivoli i København, men alle, der har set de livagtige kæmper i Tivoli, vil blive skuffede over de sirupsøde tegninger.

Når man har mindre børn er de tegnede spillefilm ofte at foretrække, fordi børnene tilsyneladende lettere kan finde sig med mediets spilleregler, når det er et tegnet univers, de skal forholde sig til. Et barn i 5-6 års alderen sluger uden at kny temmelig voldsomme tegnefilm, men til gengæld er vold eller for megen uhygge bandlyst i fra de 'levende' film. Det børnene tager med hjem – og det gælder formodentlig også mange af de voksne – er melodiose sange, der kan synges med på, og humor, der bestemt ikke behøver at være plat for at blive forstået.

Men børnene får uden at vide det også noget andet med hjem – de får meget ofte præsenteret en familiestruktur, der i sin brudte form svarer til den, de fleste børn af idag kender. Enlige forældre er

snart ligeså rigt repræsenteret i medierne som udenfor dem. Således er filmene med til at danne et billede af, hvorledes en 'normal' familiestruktur udformer sig; barnets smertelige oplevelser i forbindelse med skilsmisse eller lignende er ikke længere krydret med fornemmelsen af at være unormal og ord som 'uægte' og 'bastard' bruges ikke om mennesker længere.

Familiestrukturen i de ovenfor nævnte film er således anderledes end den gængse 'far-mor-og-børn' struktur. I *Tarzan* – *Mamma Mia* består familien som udgangspunkt af far og datter; drømmen om en mor og en vovhund går delvis i opfyldelse i form af en almoderlig skolelærerinde, der går i seng med faderen, samt en hest, der er lille nok til at gøre det ud for hund. I *Miraklet i Valby* er forældrene skilt, og for at gøre det helt galt er moderen på hospitalet og faderen på langfart på de 7 verdenshave. *Fister og Buller på eventyr* byder ganske vist på familier med både far og mor, men udgangspunktet er alligevel en ufrivillig adskillelse fra moderen. I *Snedronningen* figurerer kun en bedstemor. *Landet for længe siden* viser et identifikationsobjekt der aldrig har haft en far, og som siden mister sin mor.

Visse film frarådes visse aldersklasser – og ikke uden grund; her tænkes specielt på biografsituationen – film set på en videoskærm i en oplyst stue med en 'fast-forward-knap' indenfor behændig rækkevidde er noget helt andet.

Videofilmen er måske lidt billigere og måske af og til mere bekvem, men effekten udebliver altså bare også. Nogle kan have fornøjelse af at gense film på video, men første gangen skal være i biffen – og helst med en voksen.

Større børn, der kan læse undertekster selv, kan have ligeså stort behov for at følges med en voksen som de små kan. Mine egne ser frem til en vinter med bl.a. *Walter og Carlo i Amerika*, *Indiana Jones and the Last Crusade* og *The Adventures of Baron Munchausen* på programmet.

Tarzan Mama-Mia. Danmark 1989. I & M: Erik Clausen. F: Morten Bruus. K: Leif Axel Kjeldsen. Mu: Kim Larsen. Medv.: Christina Haagenen, Michael Falch, Tammi Øst, Leif Sylvest Petersen, Erik Clausen.

Miraklet i Valby. Danmark 1989. I: Åke Sandgren. M: Sandgren og Stig Larsson. F: Dan Lausten. K: Darek Hodor. Mu: Wlodek Gulgowski. Dek: Henning Bahs. Medv.: Jakob Katz, Troels Asmussen, Lina Englund, Amalie Ihle.

Fister og Buller på eventyr. (Koneko monogatari) Japan 1986. I & M: Masanori Hata. F: Heido Fugii & Shinjo Tomita. K: Chizuko Osada. Mu: Ryuichi Sakamoto. Dansk bearbejdelse: Ulrich Breuning og Søren Kragh-Jacobsen.

Snedronningen (Sneznaia Koroleova) Sovjetunionen 1957. I: Atamanov. M: Atamanov, Grebner og Erdman efter H.C. Andersens eventyr. F: Drujan. Danske Stemmer: Kristian Boland, Anne Marie Helger, Ove Sprogø.

Landet for længe siden (The land Before Time) USA 1989. I: Don Bluth. Danske stemmer: Henning Moritzen, Susse Wold, Anders Schoubye, Natasja Belli.